

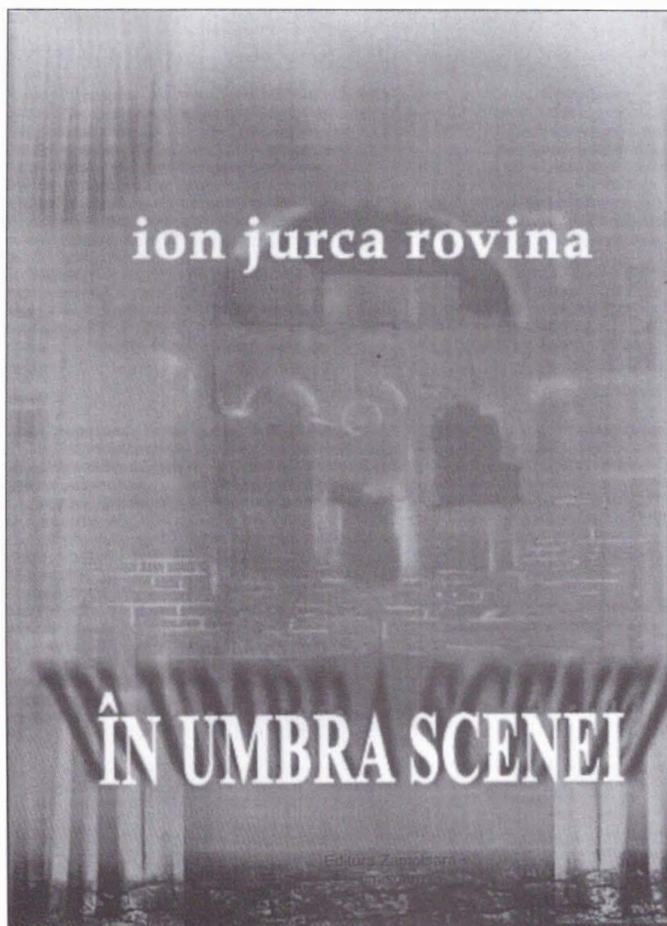
Cornel UNGUREANU

Despre Timișoara teatrului.

Altă carte pentru cei ce vor scrie istoriile locului

Cartea domnului Ion Jurca Rovina, **În umbra scenei** (apărută la Editura Zamolsara), beneficiază de câteva „ghinioane”: e legată doar de Timișoara, loc unde televiziunile ajung doar cu misiuni fotbalistice, întâmplător culturale; numitul comentator nu e solidar cu nici un cronicar în viață, fiindcă de aproape cinci decenii a scris poezii, povestiri, romane și abia în floarea vârstei s-a legat de frumoasele teatrului, de piese, de regizoare și de actrițe, nu neapărat talentate, dar în mod sigur femei de treabă: eminente gospodine. Jurnalist la un cotidian al locului, obligat prin fișa postului să vadă tot și să scrie fără mânie și părtinire, Ion Jurca a consemnat, timp de câteva decenii, tot ce mișcă în cultura timișoreană. A fost și a rămas un jurnalist corect a cărui misie istorică a fost să informeze corect și să-i apere

pe bravii care fac, cu mai mult sau mai puțin succes, artă. Un cercetător/critic care scrie istoria teatrului selectează, elimină, un specialist cu școli înalte își afirmă personalitatea. O cronică dramatică e un spectacol al personalității, un cronicar devine, vrând-nevrând, o vedetă. Și ce vedetă! Ion Jurca Rovina nu are nimic dintr-un ins care împarte lauri, decorații și face ierarhii pentru eternitate. Nu e și nu vrea să fie sub reflectoare. El rămâne mereu în oraș, în Provincia sa istorică în care consemnează și elogiază. Îi omagiază pe cei care trec pe aici, pe cei care vin din Capitală, pe cei care participă la festivalurile dramatice ale locului. Nici o cronică a sa nu se încheie cu furii pedagogice sau încruntări tactice. A văzut un spectacol al lui Diogene Bihoi, știe cine e regizorul și îl iubește, fiindcă de două decenii Diogene Bihoi a fost

un animator al teatrului timișorean. Îl iubește, scrie cuvinte bune, iar Diogene Bihoi merita aceste cuvinte bune. Consemnează cu bucurie premierele de la Teatrele: Român, Maghiar, German și de Păpuși. Scrie despre examenele celor de la Secția de teatru a Facultății de Arte din Timișoara. Despre studenți și despre profesorii lor. Nu-i scapă nimic și n-are supărări nici pe Victor Frunză, nici pe Traian Penciu, nici pe Ștefan Iordănescu, nici pe Ioan Ieremia, nici pe Sabin Popescu, nici pe doamna Lichiardopol. Scrie cu aceeași bucurie despre spectacolele cu care reștienii sau arădenii vin la Timișoara. Când salută respectuos înaltele vizite, nu uită să-i amintească pe ilustrii locului: „Mulțumindu-le artiștilor bucureșteni (Beligan, Dem Rădulescu, Ion Lucian, *n.n.*) pentru aceste clipe de regăsire emoțională întru teatru, să ne amintim și de o garnitură celebră cu artiști timișoreni în *Tache, Ianke și Cadâr*, care în virtutea trecerii anilor i-a inclus pe Vasile Crețoiu, Ștefan Iordănescu, Gheorghe Leahu, Garofița Bejan, Victor Odillo Cimbru. Cum să piară credința noastră dintotdeauna în teatru?” Ei, n-are cum să piară, chiar dacă mai uităm pe câte unul, și chiar dacă măestrii sau discipolii lor ne mai amărăsc cu vorbe proaste și spectacole stupide. Volumul semnat Ion Jurca Rovina se încheie cu un șir de recenzii despre cărți care trebuie citite sau recitite. „Roata istoriei în farsă absurdă” se cheamă recenzia la volumul lui Aurel Gheorghe Ardeleanu, *Napoleon, Soldatul și Femeia*, și el, Aurel Gheorghe Ardeleanu, dramaturg timișorean citabil, năpăstuit de uitare. Cu bucurie, cu entuziasm, se consemnează apariția unor cărți de Aurel Buteanu, Iosif Costinaș, Bogdan Ulmu. Loc ar mai fi fost și pentru altele, dar în cele 300 de pagini ale sale Ion Jurca Rovina ne oferă o informație bogată și necesară. Pentru un viitor istoric al teatrului timișorean, volumul *În umbra scenei* rămâne de referință.

Constantin PARASCHIVESCU

Cronici în volum

Am fost un timp circumspect față de publicarea în volum a cronicilor unui critic de teatru. Curios, dar numai în ce privește cronicarii contemporani. N-am avut aceeași rezervă la cele câteva volume ale lui Liviu Rebreanu, Ion Anestin, ca să nu mai spun de mărgăritarele critice risipite prin publicațiile vremii între 1911–1964 de Tudor Arghezi, strânse în volum în 1975. Am realizat însemnătatea mai târziu, când am avut de reconstituit și analizat o perioadă din trecutul teatrului nostru sau universal, personalitatea unui creator, tendințele conturate în epocă ș.a.m.d. Și, în afară de faptul că ușurează documentarea, scutindu-ne de timpul petrecut cu răsfoirea colecțiilor din biblioteci, ne dau și foaia de temperatură a receptării actului artistic, reușit sau nu. Iar când se întâlnesc cel puțin două semnături despre aceeași creație, se conturează o imagine mai concludentă, fie și din păreri contradictorii, eliptice sau expediate. În două importante centre culturale ale țării, Iași și Cluj, cronicari remarcabili, cu ani de experiență și consecvență în activitate, și-au strâns în volum articolele publicate în presă de-a lungul timpului. Cineva a avut buna inspirație de a face același lucru pentru un distins coleg de breaslă de la Oradea, dispărut nu de mult. Anul trecut, două volume extind exegeza critică și asupra realității teatrale din alte două orașe de tradiție culturală: Craiova și Timișoara.